

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:48
sssjournal.com

pp.5978-5985
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 11/09/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 27/10/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 27.10.2019

KATILIM SİGORTACILIĞI FAALİYETİNDE BULUNAN HAYAT VE EMEKLİLİK SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL PERFORMANSLARININ TOPSIS YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ¹

FINANCIAL PERFORMANCE EVALUATION OF TAKAFUL LIFE INSURANCE AND PENSION COMPANIES USING TOPSIS METHOD

Öğr. Gör. Behlül ERSOY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Pazaryeri Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık, Bilecik/TÜRKİYE
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2498-2988>

Öğr. Gör. Mehmet KAYGUSUZ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Simav Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık, Kütahya/TÜRKİYE
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5517-580X>

Doç. Dr. Tunga BOZDOĞAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Eskişehir/TÜRKİYE
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1651-9865>

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1843>

Reference : Ersoy, B., Kaygusuz, M. & Bozdoğan, T. (2019). "Katılım Sigortacılığı Faaliyetinde Bulunan Hayat ve Emeklilik Sigorta Şirketlerinin Finansal Performanslarının Topsis Yöntemiyle Değerlendirilmesi", International Social Sciences Studies Journal, 5(48): 5978-5985.

ÖZ

Finansal sistemin temel unsurlarından biri sigorta sektörüdür. Sigorta sektörü özellikle Türkiye gibi tasarruf açığı bulunan ülkelerde, önemli bir rol üstlenmektedir. Genel ekonomi içerisinde sigorta sektörünün sağlıklı bir şekilde işleyişi ile yatırımlara duyulan kaynağın daha düşük maliyetle karşılanmasına ve tasarruf açıklarının kapatılmasına önemli düzeyde katkı sunulabilmektedir. Geleneksel sigortacılık sektörünün önemi kadar, Türkiye gibi nüfusunun büyük bir kısmının Müslüman olduğu bir ülkede faiz hassasiyeti ve teminat ihtiyacı olan kesimler için alternatif sigortacılık uygulamalarının da önemi büyüktür. Türkiye'de Katılım Sigortacılığı'nın yasal alt yapısının 2017 yılı sonlarında oluşturulması ve 2019 yılında Katılım Sigortacılığı şirketlerine ait muhasebe standartlarının mevzuata kazandırılmasına yönelik çalışmaların başlaması ile Katılım Sigortacılığı'nın gelişiminin hızlanması beklenmektedir. Katılım Sigortacılığı'nın gelişimi açısından şirketlerin finansal performanslarının değerlendirilmesi sistemin gelişmesi ve paydaşlara sunulması, bakımından önemli bir unsur olmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Türkiye'de Katılım sigortacılığı faaliyetinde bulunan hayat ve emeklilik sigorta şirketlerinin finansal performanslarını değerlendirmektir. Çalışmada Türkiye Sigorta Birliği'nin 2018 yılı resmi istatistiklerinde yer alan dört hayat ve emeklilik şirketinin verileri kullanılarak çok kriterli karar verme yöntemlerinden TOPSIS yöntemiyle şirketlerin finansal performansları analiz edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Tekafül, Hayat ve Emeklilik, Finansal Performans, TOPSIS Yöntemi

ABSTRACT

One of the basic elements of the financial system is the insurance sector. The insurance sector plays an important role, especially in countries with savings shortages such as Turkey. A significant contribution can be made to the lower cost of funding investments and to the closing of savings deficits by healthy processing of the insurance sector in the general economy. As well as the importance of the traditional insurance sector, alternative insurance practices are also important for the commons who have interest rate sensitivity and need assurance in a country such as Turkey consisting a great majority of Muslim population. The development of participation insurance is expected to accelerate by both the establishment of the legal infrastructure of participation insurance in Turkey by the end of 2017 and the start of efforts to bring the accounting standards of participation insurance companies into the

¹ Bu çalışmanın bir kısmı, 24-25 Haziran 2019'da, 4. Ulusal Sigorta ve Aktüerya Kongresi'nde, ODTÜ Kongre ve Kültür Merkezi, Ankara, bildiri olarak sunulmuştur.

legislation in 2019. The evaluation of the financial performance of the companies is an important factor with regards of the development of the system and its presentation to the stakeholders the development of participation insurance. In this context, the aim of the study is to evaluate the financial performance of life and pension insurance companies operating in participation insurance in Turkey. In the study, the financial performance of the companies was analyzed and evaluated by using data from four life and pension companies in the official statistics of the Turkish Insurance Association for 2018 and TOPSIS method of multi-criteria decision making methods.

KeyWords: Participation Insurance, Takaful, Life and Pension, Financial Performance, TOPSIS Method

1.GİRİŞ

Son yıllarda küreselleşme ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişim, dünyanın farklı coğrafyalarındaki ülkelerin finansal sistemlerinin bütünleşmesi ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu süreç, ülkelerin kendilerine özgü finansal piyasalarını ve kurumlarını diğer ülkelerin sistemlerine uyumlu hale getirmeye zorlamaktadır. Benzer durum 1980’li yılların başında Türkiye’de de yaşanmaya başlamıştır. Türkiye, küreselleşmenin etkisiyle Faizli Bankacılık veya Geleneksel Bankacılık olarak adlandırılan sistemin dışında farklı bir bankacılık sistemi ile tanışmıştır. Dünyada İslami Bankacılık veya Faizsiz Bankacılık olarak adlandırılan bu alternatif sistem Türkiye’de Katılım Bankacılığı olarak adlandırılmaktadır. Bu çerçevede nüfusunun önemli bir kısmının Müslüman olduğu Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na ilişkin ilginin yüksek olması, Faizsiz Bankacılık Sistemi’nin hızla gelişmesine neden olduğu görülmektedir.

Türkiye’de Katılım Bankacılığı’nda kısa sürede önemli gelişmeler yaşanmasına rağmen, en az bankacılık sektörü kadar önemli olan sigortacılık sektöründe buna benzer bir gelişim gözlenmemiştir. Özellikle, Dünya’da Tekafül veya İslami Sigortacılık, Türkiye’de ise Katılım Sigortacılığı olarak adlandırılan alternatif sigortacılık sisteminin Türkiye’deki geçmişi çok eskilere gitmemektedir.

Bir ülkede etkin ve sağlıklı işleyen bir finansal sistemin varlığı, sağlıklı bir sigortacılık sektörünün varlığıyla gerçekleşebilmektedir. Sigortacılık sektörünün Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerin ortak problemi olan tasarruf açığının kapatılmasında ve yatırımların finansmanı için ihtiyaç duyulan fonun sağlanmasında önemli bir rol üstlenmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de faiz hassasiyeti olan kesimlerinde teminat ihtiyacını karşılamak ve ihtiyaç duyulan fon derinliğine ulaşılması için Katılım Sigortacılığı’nın gelişimi oldukça önemli olmaktadır.

Geç olmakla birlikte, Katılım Sigortacılığı’nın Türkiye’deki gelişimini hızlandıracakı düşünülen hukuki düzenlemeler 20.09.2017’de “Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ve 20.12.2017’de “Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelge” ile oluşturulmuştur. Türkiye’de faizsiz finans kuruluşlarına yönelik “Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve” ise 16.05.2019’da resmi gazetede yayımlanmıştır. Bu süre içinde Katılım Sigortacılığı muhasebe standartlarının mevzuata kazandırılması için Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından, taslak metinler kamuoyu görüşüne açılmıştır. Böylece Katılım Sigortacılığı sektöründe önemli gelişmelerin yaşanacağı beklenmektedir.

Dünya’da Tekafül Sigortacılığı’na, Türkiye’de ise Katılım Sigortacılığı’na ilişkin, çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sigorta şirketlerinin performansını konu alan bu çalışmalar, özellikle Dünya’da Müslüman nüfusa sahip ülkelere Körfez Ülkeleri, Malezya, Bahreyn, Suudi Arabistan, Pakistan gibi ülkelerde yoğunlaşmaktadır (Najjar, 2012; İsmail, 2013; Abduh, Omar, Tarmızı; 2012, Janjua ve Akmal, 2015; Al-Amri, 2015; Fauzi vd., 2016; Guendouz ve Ouassaf, 2018). Literatürde, Türkiye’de Katılım Bankacılığı’na yönelik finansal performansın değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da bulunmakta olup, Katılım Sigortacılığı’nda finansal performansın değerlendirilmesine ilişkin bir çalışmaya henüz ulaşılamamıştır. Bunun yanında literatürde finansal performansın değerlendirilmesinde; Türkiye’de Geleneksel Sigortacılık faaliyetinde bulunan sigorta şirketlerine yönelik TOPSIS yönetimini kullanan çalışmalar bulunmaktadır (Akyüz ve Kaya, 2013; Ertuğrul ve Özçil, 2016; Akpınar ve Yıldız, 2018; Perçin ve Sönmez, 2018; Gürol ve İmam, 2018; Işık, 2019).

Türkiye’de yeni bir konu olması ve halihazırda Katılım Sigortacılığı’nda finansal performansın değerlendirilmesine yönelik bir çalışmaya ulaşılamaması sebebiyle bu çalışmanın literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye’de Katılım Sigortacılığı faaliyetinde bulunan hayat ve emeklilik sigorta şirketlerinin finansal performanslarının değerlendirilmesi ile literatüre katkının yanında Katılım Sigortacılığı faaliyetinde bulunan şirketlerin finansal raporlamada standart, şeffaf ve güvenilir bir veri oluşturmalarına yardımcı olmaktır. Çalışmada Türkiye Sigorta Birliği’nin 2018 yılı resmi istatistiklerinde yer alan dört hayat ve emeklilik sigorta şirketinin bilançolarından elde edilen veriler çerçevesinde şirket bazlı temel finansal oranlar hesaplanmıştır. İlgili temel finansal oranlar çok kriterli

karar verme yöntemlerinden biri olan TOPSIS yöntemiyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda şirketlerin 2018 yılı itibariyle finansal performanslarına ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2. TEKAFÜL SİGORTACILIĞI

Sigortacılık sektörünün, finansal sistem içindeki yeri önemli ise de sigortacılığa ait ürünlerin, bankacılık ürünleri kadar bilinmediği görülmektedir. Sigorta kısaca, gerçek kişi ve işletmelerin sigortalanabilir menfaatlerine gelebilecek kayba karşı üstlendikleri riskleri sigortacıya transfer etmesidir. Riski sigortacıya transfer eden taraf olan sigortalı, sigortacıya prim borcu altına girerken, hasarın meydana gelmesi sonucunda sigortaya hak kazanmaktadır (Polat, 2018: 21). Sigortacılığın risk transfer mekanizmasını yerine getirirken sosyal dayanışma fonksiyonu da bulunmaktadır. Bu fonksiyonu dikkate alındığında, tarihte sigortacılık işlemlerine benzer uygulamaların ilk örnekleri M.Ö. 4500 yıllarında görülmektedir. M.Ö. 4500 yıllarında Mısır'da dönemin tüccarlarının ortak bir sandık kurdukları, bu sandığa üye olan tüccarlardan birinin ölmesi üzerine ölenin ailesine ilgili sandıktan yardım yaptıkları görülmektedir (Özpolat, 2008: 36). Modern anlamda sigortacılığa ise 16. Yüzyılda Avrupa'da karşılaşılmaktadır. Tekafül Sigortacılığı ise geleneksel sigortacılığa göre, görece daha yeni bir sistem olsa da Tekafül Sigortası fikri Hz. Muhammed (sav) zamanından önce kavramsallaşmıştır (Htay ve Salman, 2013: 147).

Dünya'da Tekafül Sigortacılığı ilk defa 1979 yılında Sudan'da başlamış ve hızlıca dünyanın diğer ülkelerinde de kabul görmüştür. Tekafül Sigortacılığı Asya'da Malezya, Endonezya, Hindistan vb. ülkelerde yapılmaktadır. Bunun yanında Afrika'da, başta Sudan olmak üzere, Mısır, Cezayir, Tunus vb. ülkelerde, Körfez Ülkeleri'nde ise Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar vb. ülkelerde de uygulanmaktadır. Günümüzde, Tekafül Sigortacılığı, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede farklı uygulamalarla hayat bulmaktadır ve bu paralelde giderek gelişmektedir.

Geleneksel finansal sistemde uygulanan Geleneksel Sigortacılık, bir risk yönetim stratejisi veya aracı olarak, risk belirsizliğini azaltan ve zararları dağıtan bir finansal planlamadır. Buna karşılık Tekafül Sistemi, bağış (tabarru') ve karşılıklı iş birliği (ta'awun) olarak bilinen, üyelerin karşılıklı korunmasını sağlamak için riskin toplu olarak paylaşılmasıdır (Arifin, Yazid ve Sulong, 2013: 210).

3. TÜRKİYE'DE KATILIM SİGORTACILIĞI

Türkiye'de modern sigortacılığın başlangıcı olarak değerlendirebileceğimiz uygulamalar Osmanlı Devleti öncesi dönemde başlamıştır. Buna örnek olarak, Selçuklu Dönemi'nde sigortacılığa benzer uygulamaların var olduğu bilinmektedir. Bunun yanında, Osmanlı Devleti'nde günümüz sigortacılığına benzer sosyal dayanışmayı ve üstlenilen risklerin paylaşımını sağlayan, lonca ve vakıf benzeri uygulamalar bulunmaktadır (Çipil, 2008: 40).

Osmanlı Devleti döneminde, başta haksız kazanç olarak değerlendirilen sigorta, dini inançlara uygun olmadığı için Avrupa'da da uygun karşılanmamıştır. Osmanlı Müslüman toplumunda dini hassasiyeti yüksek olan taraflarca, kumara benzetilmesi nedeniyle sigortadan uzak durulmuşsa da yaşam biçimindeki değişiklik ve sermaye birikimi, ilgili kesimlerin tutumunu değiştirmiştir (Kohen, 2009: 164). Tanzimat dönemi ile hızlanan ve günümüze kadar gelen sigortacılık uygulamaları, Türkiye'de sigortacılık sektörünü önemli bir konuma getirmiştir.

Dünya'da Tekafül ya da Takafül olarak bilinen Faizsiz Sigortacılık, Türkiye'de Katılım Sigortacılığı olarak adlandırılmaktadır. Katılım Sigortacılığı'nın Türkiye'deki gelişiminin Katılım Bankacılığı'nın öncülüğünde gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda, Özel Finans Kurumları'nın Türkiye'de 2005'te 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında Katılım Bankasına dönüştürülmesinin ardından, 2007'de sigortacılığın 5684 sayılı kanun ile yasal alt yapısı oluşturulmuştur. Ancak ilgili yasanın içeriğinde, Katılım Sigortacılığı'na yönelik olumlu veya olumsuz herhangi bir ibarenin yer almaması, Katılım Sigortacılığı'na ilişkin gelecekteki uygulamaların belirsizliğini ortadan kaldıramamıştır. Bunun yanında, Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı arasında önemli kavramsal farklar bulunmasına rağmen 5684 sayılı Kanun, Katılım Sigortacılığı'nın gelişimini de yavaşlatmıştır (Altıntaş, 2016: 134).

Nüfusunun önemli bir kısmı Müslüman olan Türkiye'de faiz hassasiyeti olan kesimlerin faizsiz finans sistemine dayalı olan Katılım Bankacılığı'na ilgileri artmıştır. Katılım Bankacılığı ürünlerinin hızla çeşitlenmesi, sigorta ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Katılım Sigortacılığı'nın gelişiminin sağlanması ve kendi kavramsal derinliğini oluşturabilmesi için, 20 Eylül 2017'de "Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelge" yürürlüğe konmuştur.

Katılım Sigortacılığı işleyişiyle ilgili yasal düzenlemelerin ardından, şirketlerin bir kısmı tamamen Katılım Sigortacılığı faaliyetlerinde bulunurken bir kısmı ise hem geleneksel hem de Katılım Sigortacılığı'nı (pencere usulü) bir arada kullanarak faaliyet göstermektedir. Tablo 1'de, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım sigorta şirketlerinin kullanmış oldukları modele göre ayrımları verilmiştir. Bu bağlamda "Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelge" ile pencere usulü çalışan şirketlere Geleneksel ya da Katılım Sigortacılığı'ndan birini seçmeleri için 3 yıl verilmiştir. Bu da Türkiye'deki Katılım Sigortacılığı Sistemi'nin geleceği için önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 1: Katılım Sigorta Şirketlerinin Kullanmış Oldukları Modele Göre Ayrımları

Şirket Adı	Kullanılan Model	Katılım Sigortacılığına Başlama Tarihi
Bereket Sigorta AŞ (Hayat Dışı)	Pencere Usulü	2018
Ziraat Sigorta AŞ (Hayat Dışı)	Pencere Usulü	2015
Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ	Pencere Usulü	2015
Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ	Pencere Usulü	2015
Doğa Sigorta AŞ (Hayat Dışı)	Pencere Usulü	2014
Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ	Tam	2014
Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ	Tam	2011
Neova Sigorta AŞ (Hayat Dışı)	Tam	2010

Kaynak: Tekaful.net, 2019

Yukarıda görüldüğü üzere katılım sigorta şirketlerinin kullanmış oldukları modelin ağırlıklı olarak pencere usulü olduğu görülmektedir.

4. TOPSIS YÖNTEMİNİN UYGULANMASI

Çalışmada, 2018 yılında Türkiye'de faaliyette bulunan dört hayat ve emeklilik sigorta şirketlerinin finansal performansları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Uygulamada TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) yöntemi kullanılmış ve veriler Türkiye Sigorta Birliği'nin 2018 yılı resmi istatistiklerinde yer alan şirketlerin kendi resmi internet sitelerinde yer alan bilançolardan yararlanılarak elde edilmiştir.

Öncelikle şirketlerin finansal performansını hangi kriterlerin etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır. Literatürde yapılan araştırma ve uzmanlardan alınan görüşler çerçevesinde Tablo 2'de sunulan kriterler çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 2: Analizde Kullanılan Finansal Performans Kriterleri

FİNANSAL PERFORMANS KRİTERLERİ	
KARLILIK ORANLARI	
K1	Net Kar/Özsermaye
K2	Net Kar/Toplam Aktifler
K3	Net Kar/Toplam Gelirler
FAALİYET ORANLARI	
F1	Toplam Gelirler/Toplam Aktifler
F2	Toplam Gelirler/Özsermaye
F3	Toplam Gelirler/ Net Çalışma Sermayesi
KALDIRAÇ ORANLARI	
KL1	Toplam Borç/ Toplam Aktifler
KL2	Toplam Borç / Özsermaye
KL3	Kısa Vadeli Borçlar / Toplam Aktifler
LİKİDİTE ORANLARI	
L1	Cari Varlıklar/ Kısa Vadeli Borçlar
L2	Cari Varlıklar/ Toplam Aktifler
L3	Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar / Kısa Vadeli Borçlar

Analizde kullanılacak bilgiler şirket bilançolarından elde edilerek şirketlerin finansal oranları hesaplanmış ve analizde kullanılan finansal performansı etkileme ağırlık oranları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Finansal Performans Kriterleri, Hesaplanan Oranlar ve Ağırlıkları

FİNANSAL PERFORMANS KRİTERLERİ		Finansal Performans ı Etkileme Ağırlıkları (Toplam %100)	Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Vakıf Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Ziraat Hayat ve Emeklilik A.Ş.
1. KARLILIK ORANLARI		%25				
K1	Net Kar/Özkaynak	%9	0,3624	0,0203	3,3440	6,8877
K2	Net Kar/Toplam Aktifler	%8	0,0087	0,0012	0,0175	0,0695
K3	Net Kar/Toplam Gelirler	%8	0,1695	0,0474	0,2463	0,4062
2. FAALİYET ORANLARI		%25				
F1	Toplam Gelirler/Toplam Aktifler	%9	0,0511	0,0257	0,0710	0,1711
F2	Toplam Gelirler/Özkaynak	%8	2,1384	0,4274	13,5793	16,9577
F3	Toplam Gelirler/ Net Çalışma Sermayesi	%8	1,4391	0,4572	1,0361	0,7847
3. KALDIRAÇ ORANLARI		%25				
KL1	Toplam Borç/ Toplam Aktifler	%9	0,9696	0,9388	0,9479	0,8691
KL2	Toplam Borç / Özkaynak	%8	40,5423	15,6387	181,3167	86,1305
KL3	Kısa Vadeli Borçlar / Toplam Aktifler	%8	0,0315	0,0839	0,0453	0,0700
4. LİKİDİTE ORANLARI		%25				
L1	Cari Varlıklar/Kısa Vadeli Y.Kaynak	%9	2,1292	1,6686	2,5135	4,1140
L2	Cari Varlıklar/ Toplam Aktifler	%8	0,0670	0,1400	0,1138	0,2881
L3	Nakit ve Nak. Benzeri Var./K.V.Y. Kay.	%8	1,1038	0,2338	1,2306	3,9768

Bu aşamadan sonra yukarıda elde edilen oranlar dahilinde çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan TOPSIS yönetimine göre şirketlerin finansal performansı belirlenmeye çalışılmıştır.

Çok kriterli karar verme yöntemlerinden sıklıkla kullanılan TOPSIS yöntemi genel olarak aşağıdaki aşamalar çerçevesinde gerçekleştirilir (Bozdoğan vd.,2018;4314-4320). Yöntemin uygulanmasında ilk önce elde edilen veriler ve belirlenen etkileme ağırlıklarına göre karar matrisi oluşturulur ve daha sonra ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş karar matrisi elde edilir.

TOPSIS yöntemi aşağıdaki adımlar çerçevesinde gerçekleştirilir.

Adım 1: Karar matrisinin oluşturulması,

Adım 2: Normalize edilmiş karar matrisinin oluşturulması,

Adım3: Ağırlıklandırılmış normalize matrisinin oluşturulması,

Adım 4: İdeal (A+) ve negatif ideal (A-) çözümlerinin oluşturulması,

Adım 5: İdeal ve negatif ideal noktalara olan uzaklık değerinin belirlenmesi,

Adım 6: İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanması ve bankaların finansal performans puanları ve sıralaması.

Hesaplanmış olan oranlardan hareketle çok amaçlı karar matrisi oluşturulur. Başka bir ifade ile belirtilecek olunursa hesaplanmış olan oranlar analizde kullanılacak olan çok amaçlı karar matrisidir. Çok amaçlı karar matrisi ise Tablo 4'de aşağıdaki şekilde sunulmuştur.

Tablo 4: Çok Amaçlı Karar Matrisi

	Katılım Emeklilik Ve Hayat A.Ş.	Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Vakıf Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Ziraat Hayat ve Emeklilik A.Ş.
K1	0,3624	0,0203	3,3440	6,8877
K2	0,0087	0,0012	0,0175	0,0695
K3	0,1695	0,0474	0,2463	0,4062
F1	0,0511	0,0257	0,0710	0,1711
F2	2,1384	0,4274	13,5793	16,9577
F3	1,4391	0,4572	1,0361	0,7847
KL1	0,9696	0,9388	0,9479	0,8691
KL2	40,5423	15,6387	181,3167	86,1305
KL3	0,0315	0,0839	0,0453	0,0700
L1	2,1292	1,6686	2,5135	4,1140
L2	0,0670	0,1400	0,1138	0,2881
L3	1,1038	0,2338	1,2306	3,9768

Belirlenmiş olan kriterlerin şirketlerin finansal performansın hangi oranda etkilediği araştırılır. Finansal performansın belirlenmesi için belirlenmiş olan her bir kriterin, finansal performansa katkısının ağırlık oranı sabit bir şekilde belirlenmemektedir. Belirlenmiş olan kriterlerin finansal performansa katkısının ağırlık oranı önem derecesine göre oluşturulur ve görecelidir. TOPSIS yöntemini uygulayan araştırmacının göreceli görüşüne bağlıdır (Kaygusuz, 2017:108). Karlılık, faaliyet, kaldıraç ve likidite oranlarının şirketlerin finansal performansını eşit oranda etkilediği düşünülmüştür. Finansal performansı etkileme ağırlık oranlarından hareketle, Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisi Tablo 5’de şekli ile oluşturulmuştur.

Tablo 5 : Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisi

	Katılım Emeklilik Ve Hayat A.Ş.	Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Vakıf Emeklilik ve Hayat A.Ş.	Ziraat Hayat ve Emeklilik A.Ş.
K1	0,0043	0,0002	0,0393	0,0809
K2	0,0096	0,0013	0,0194	0,0770
K3	0,0268	0,0075	0,0389	0,0641
F1	0,0237	0,0119	0,0330	0,0794
F2	0,0078	0,0016	0,0498	0,0621
F3	0,0578	0,0184	0,0416	0,0315
KL1	0,0468	0,0453	0,0458	0,0420
KL2	0,0158	0,0061	0,0706	0,0335
KL3	0,0206	0,0548	0,0296	0,0458
L1	0,0347	0,0272	0,0409	0,0670
L2	0,0155	0,0323	0,0263	0,0665
L3	0,0205	0,0043	0,0228	0,0738

Bu işlemde sonrasındaki formül kullanılarak ideal çözüme göre yakınlık (C_i^*) aşağıdaki formül kullanılarak bulunur.

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^+}$$

İdeal (A^+) ve negatif ideal (A^-) çözümler hesaplanarak, ideal ve negatif ideal noktalara olan uzaklık değerleri belirlenir. Son aşamada ideal çözüme göre yakınlığın hesaplanmasıyla şirketlerin finansal performans puanları bulunarak şirketlerin başarı sıralaması yapılır.

Aşağıda şirketlerin, hesaplanan ideal ve negatif ideal çözüm değerlerine göre en yüksek performanstan(1), en düşük performansa(4)’e doğru performans sıraları Tablo 6’de sunulmaktadır.

Tablo 6: Performans Sıralaması

ŞİRKETLER;	S_i^*	S_i^-	C_i^*	PERFORMANS SIRA NO
Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ.	0,04657424	0,18504605	0,79891986	1
Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ.	0,11745778	0,10509205	0,47221806	2
Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ.	0,16888481	0,05119834	0,23263180	3
Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ.	0,19223111	0,03830535	0,16615745	4

Seçilen kriterler ve bu kriterlere verilen ağırlıklar, farklı kriter ve farklı ağırlıklar ile yapılan ölçümlerde farklı sonuçlar verebilmektedir. Bu çalışmada ağırlıklar eşit olarak finansal performans kriterlerine uygulanmıştır.

Buna göre yapılan analiz sonuçlarına göre en yüksek performansı Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ. elde etmiştir ve onu sırasıyla Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ., Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ. ve Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ. takip etmiştir.

3.SONUÇ

Çalışmada yapılan analiz sonucuna göre özellikle şirketlerin finansal performans sıralamalarının Özkaynak büyüklüğü sıralamalarıyla aynı çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda, Özkaynak büyüklüğünün Türkiye’de Katılım Sigortacılığı alanında faaliyet gösteren hayat ve emeklilik sigorta şirketlerinin finansal performansları için önemli bir kriter olarak görüldüğü ifade edilebilir.

Katılım Sigortacılığı alanında faaliyet gösteren hayat ve emeklilik sigorta şirketlerinin kullanmış oldukları modele göre, en iyi finansal performansı sergileyen Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ. ve Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ.’nin pencere usulü ve diğer şirketlerin ise tam katılım sigortacılığı yaptığı görülmektedir. Her iki şirketin sermaye yapısı incelendiğinde, kamu ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Katılım

Sigortacılığının Türkiye’de gelişimiyle daha rekabetçi bir piyasanın ortaya çıkacağı tahmin edilebileceği ifade edilebilir.

Türkiye’de kamu otoritesi tarafından, tasarruf açığına dikkat çekilerek, sigortacılık sektörüne yönelik Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)’na benzer bir düzenleyici ve denetleyici kurumun oluşturulması planlanmaktadır. Ayrıca, 2017’de yayımlanan Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelgeye göre, 3 yılını tamamlayan pencere usulü çalışan şirketlerin zorunlu olarak Geleneksel veya Katılım Sigortacılığı’nı seçmesi ile, Katılım Sigortacılığı sektörünün Geleneksel Sigortacılıktan bağımsız olarak kendi kurumsal yapısını oluşturması beklenmektedir. Bunun yanında Türkiye’de faizsiz finans kuruluşlarına yönelik “Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve” 16.05.2019’da resmi gazete de yayımlanmıştır. Bu süre içinde Katılım Sigortacılığı muhasebe standartlarının mevzuata kazandırılması için Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından, taslak metinler kamuoyu görüşüne açılmıştır. Böylece finansal raporlama standartlarının oluşturulması ile Katılım Sigortacılığı sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin etkinlik düzeylerinin daha sağlıklı ve güvenilir şekilde karşılaştırılması da mümkün olabilecektir.

İlgili kurumsal alt yapının oluşturulması ve ilerleyen yıllarda Türkiye’deki Katılım Sigortası şirketlerine ait daha geniş bir istatistik havuzunun oluşması ile literatürde sınırlı sayıda olan Katılım Sigortacılığı’na ve Katılım Sigorta şirketlerine ilişkin çalışmaların artması beklenmektedir. Ayrıca, Türkiye’de Katılım Sigortacılığı’nın çok yeni bir uygulama olması, sistemin bilinirlik ve sisteme olan güven ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Benzer çalışmaların yapılması, Katılım Sigortacılığı sektöründe daha güvenilir ve şeffaf bir piyasanın oluşmasına da yardımcı olacaktır. Bu konuda ayrıca seçilen farklı kriterlerle, kriterlere verilen farklı ağırlıklarla ve ELECTRE gibi bir başka çok kriterli karar verme yöntemi ile şirketlerin finansal performanslarını ölçen çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ABDUH, M., OMAR, M. A., & TARMİZİ, R. M. (2012), The Performance of Insurance Industry in Malaysia: Islamic vis-à-vis Conventional Insurance. *Journal of Islamic Banking & Finance*, 29(4).
- AKPINAR, Ö. & YILDIZ, A. (2018), Küresel Ekonomik Krizin Sigortacılık Sektörüne Etkisi ve Kriz Sonrası Hayat Dışı Sigortacılık Sektörü Performans Analizi (2007-2016), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 263-282.
- AKYÜZ, Y. ve KAYA, Z. (2013). Türkiye’de Hayat Dışı Ve Hayat/Emeklilik Sigorta Sektörünün Finansal Performans Analiz Ve Değerlendirilmesi, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(26), 355-371.
- AL-AMRİ, K. (2015), Takaful Insurance Efficiency In The GCC Countries. *Humanomics*, 31(3), 344-353.
- ALTINDAŞ, K. M. (2016), Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Bir Sigorta Sistemi: Tekafül Sigorta Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2).
- ARİFİN, J., YAZİD, A. S., & SULONG, Z. (2013), A Conceptual Model of Literature Review for Family Takaful (Islamic Life Insurance) Demand in Malaysia., *International Business Research*, 6(3), 210s.
- BOZDOĞAN, T., ERSOY, B. & KAYGUSUZ, M. (2018), *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5(30), 4309-4323.
- ÇİPİL, M. (2008), Risk Yönetimi ve Sigorta, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayınevi.
- ERTUĞRUL, İ., ve ÖZÇİL, (2016), A. Bulanık Topsis ve Bulanık Dematel ile Sigorta Firmaları Performans Analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(1), 175-200.
- FAUZİ, P. N. F. N. M., ABD RASHİD, K., SHARKAWİ, A. A., HASAN, S. F., ARİPİN, S., ve ARİFİN, M. A. (2016), Takaful: A review on performance, issues and challenges in Malaysia. *Journal of Scientific Research and Development*, 3(4), 71-76.
- GUENDOZ, A. A., ve OUASSAF, S. (2018), “Determinants of Saudi Takaful Insurance Companies Profitability.”, *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(5), pp.1-24.
- GUROL, B., & İMAM, M. (2018), Measuring The Performance Of Private Pension Sector By TOPSIS Multi Criteria Decision-Making Method, *Journal of Economics Finance and Accounting*, 5(3), 288-295.
- HTAY, S. N. N., ve SALMAN, S. A. (2013), Viability of Islamic Insurance (Takaful) in India: SWOT Analysis Approach., *Review of European Studies*, 5(4), 145.

- İSMAİL, M. (2013), Determinants of financial performance: The case of general takaful insurance companies in Malaysia. *International Review of Business Research Papers*, 9(6), 111-130.
- İŞİK, Ö. (2019), Türkiye'de Hayat Dışı Sigorta Sektörünün Finansal Performansının CRITIC Tabanlı TOPSIS ve MULTIMOORA Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *BMIJ*, (2019), 7(1), 542-562.
- JANJUA, P. Z., & AKMAL, M. (2015), A comparative analysis of economic efficiency of conventional and Islamic insurance industry in Pakistan. *Pakistan Business Review*, 17(1), 21-44.
- KAYGUSUZ, M. (2017), Maddi Olmayan Duran Varlıkların Finansal Performansa Etkisi: Borsa İstanbul (BİST) Teknoloji Şirketlerinde Bir Uygulama, (Yüksek Lisans Tezi), Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi SBE. İşletme ABD. Muhasebe-Finansman Bilim Dalı.
- KOHEN, D. M. (2009), Mal Canın Yongasıdır, 1. Baskı, İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.
- NAJJAR, N. (2012), The impact of corporate governance on the insurance firm's performance in Bahrain. *International Journal of Learning and Development*, 2(2), 1-17.
- ÖZPOLAT, M. (2008), Temel Sigortacılık, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- PERÇİN, S., & SÖNMEZ, Ö. (2018), bütünleşik entropi ağırlık ve topsis yöntemleri kullanılarak Türk sigorta şirketlerinin performansının ölçülmesi. *uluslararası iktisadi ve idari incelemeler dergisi*, 565-582.
- POLAT, A. (2018), Sigortacılığa Giriş, AKIN, F.(Ed.), Temel Sigortacılık Kavramları ve Sigorta Türleri, İçinde, 1. Baskı, Bursa, Ekin Yayınevi.
- TEKAFUL, (2019), <http://tekaful.net/?p=1078> , (Erişim, 07.08.2019).